

KJELL KUMLIEN: Biskop Karl av Västerås och Uppsala Ärkesätets Flyttning. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien. Historiskt Arkiv 14. Stockholm, Almqvist & Wiksell, 1967. 72 s. 15 sv. kr.

Forfatteren undersøger i sin afhandling ægtheden af den i 1678 offentliggjorte kilde til Uppsala bispe- og ærkesædes historie, *Annotationes ex scriptis Karoli episcopi Arosiensis excerptæ*. Straks efter sin fremkomst stemples excerpterne som et falsum, offentliggjort som de blev på et belejligt tidspunkt af en af deltagerne i den svenske lærdomsfejde om beliggenheden af det hedenske tempel i Uppsala. Mod kildens ægthed fremførtes dengang, at den efter sin fremtrædelsesform, palæografisk og sprogligt, umuligt kunne stamme fra det 13. årh., og hvad indholdet angår, gav den sig ud for at være skrevet af en biskop Karl af Västerås, om hvis eksistens og forfatterskab man ingen anelse havde. Omend enkelte afvigende meninger fremsattes i den følgende tid, knæsattes efterhånden opfattelsen af kilden som et falskneri.

I afhandlingen vises nu, at *Annotationes* indeholder en række oplysninger, som den moderne forskning ad anden vej kan verificere, i modsætning til, hvad der var tilfældet i det 17. årh. Når der f. eks. står, at gudehøvet har stået i Gamla Uppsala, så er det en opfattelse, som også moderne arkæologer er nået til. Bekræftelse finder forfatteren ligeledes på, at grundlæggelsen af den nye domkirke i Östra Aros, der hang sammen med ærkestiftets og Eriks-relikviernes overførelse fra Gamla til Nya Uppsala, har fundet sted 1260, som angivet i *Annotationes*, eller lige efter. I den langvarige proces, som ærkesædet flytning var – de officielle dokumenter er udstedt 1258–1273 – spillede biskop Karl af Västerås en fremtrædende rolle som pavelig fuldmægtig, og i denne forbindelse skal kilden forstås. *Annotationes* opregner de kronologiske hovedpunkter i Uppsala bispe- og ærkesædes bygnings- og institutionshistorie og er at opfatte som excerpter af en tabt redegørelse udarbejdet af biskop Karl til paven med henblik på translationen. Hvornår uddraget er foretaget vides ikke med sikkerhed, men der henvises til det bekendte forhold, at historiske samlere i det 16.–17. årh. foretog afskrifter og uddrag af middelalderlige kilder. At *Annotationes* skulle være et bevidst falsum afvises derimod bestemt.

Forfatterens resultat kan ikke tvingende bevises, så vist som biskop Karls translationsberetning ikke kendes og det originale pergamentblad af *Annotationes* formodentlig gik tabt i 1702, men der fremføres gode indicier for, at hans forståelse af kilden er den rette.

ESBEN ALBRECHTSEN

BIRGIT KLOCKARS: Birgitta och böckerna. En undersökning av den heliga Birgittas källor. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens handlingar. Hist. ser. 11. Stockholm, Almqvist & Wiksell, 1966. 363 s. 30 sv. kr.

Intet forfatterskab fra svensk middelalder har som den hellige Birgittas skrifter fra 1300-tallets midte formået at påkalde sig europæisk litteraturs interesse, nu som før. Studiet af visionærens religiøse og samtidskritiske syner under moderne videnskabelige auspicer, som gradvist er blevet optaget fra omkring århundred-